

נריך לקבלת המצוות, כיון שהיה עד עשה גוי וצא להחגיג, ובקטנותו לא קיבל המצוות, ודאי נריך קבלת מצוות כדעו, עיין יו"ד סי' רס"ח.

[כד] ויהנה מילה שלא בזמנה, אף שאינה דוחה אפילו יו"ט, מ"מ דוחה זרעה. עיין כאן בר"מ פ"א ה"ט ופ"י מטומאת זרעה ה"ה, הטעם דעשה דמילה דוחה לא תעשה דקוץ בהרמו, ועיין שם במשנה למלך מה שמקשה על הר"מ. ודיון זה מובא בשו"ע יו"ד סי' רס"ו פ"א גס כן, כי גם בזמן הזה אסור לקוץ בהרמ, כמבואר בר"מ ג', ובעו"ש יואר נדוני זרעה לקמן בפירוש מוריע [מלוא ק"ע אות ו' וראה לקמן מלוא תקפ"ד].

[כה] ויהנה אי סומא חייב בפריה ורביה וכן במילה, עיין באו"מ סי' (י"ז) [ג'ג] ב"י [ד"ה סומא] ומג"א [סקט"ו], ורוב הפוסקים פוסקים דלא כרבי יהודה [ב"ק פ"ו ע"א], אלא סומא חייב בכל המצוות, ולהפוסקים די כרבי יהודה דסומא פטור, הכא נמי פטור ממצוות אלו. ועיין חו"ס' ראש השנה ל"ג ע"א ד"ה הא, דעתם דפטור מן התורה, אבל מדרבנן מחויב כדי ללא להי כגור, וכן כתבו חו"ס' ב"ק פ"ו ע"א ד"ה וכן, ובמגילה כ"ד ע"א ד"ה מי, ע"ש. ובקדושין ל"א ע"א ד"ה דלא, נראה מדברייהם דפטור אף מדרבנן. אף דברי החו"ס עינים במקום אחד ועשירים במקום אחר, דכתבו כבר כמה פעמים, בר"ה וצ"ק [הי"ל].

ועיין שו"ת נודע ביהודה מהדורא תינא חלק א"ח סי' ק"ב, דעתו דלמאן דקובר סומא פטור מן המצוות, אף מלא תעשה פטור, דדריש אלה החוקים וכו', עיין בצ"ק דף ה"ל. והשיג על הפרי מגדים בפתיחתו לאו"ח ח"ג אות כ"ט, דדעתו דסומא פטור לר' יהודה דוקא ממצוות עשה, אבל חייב בכל הלאוין, וע"ש. ומאמתי בספר המכריע לר' ישעיה הוקן סי' ע"ח, דעתו גם כן שפטור מלא תעשה, ושם יש הג"ה מאחד קדוש השיג עליו וסובר דכלא תעשה חייב, ע"ש.

וזה ימים כעירים ביארתי דאף אם נאמר דפטור מכל המצוות אף מלאוין, מ"מ אותן מצוות שזני נח מזהרין עליהם, גם הוא חייב, דאין סברא שהיה גרוע מכן נח, נהי דלא נתקדש בהר סיני, אבל לא נפיק מקדושת בני נח, וזבני נח פשיטא מלאוין הסומא גם כן, דליכא גבייהו קרא לפטור, ואין כאן מקומו להאריך, [ועיין לקמן מצוה כ"ו אות י"ג], ובעו"ש פריי הדברים יוארו בקונטרס מיוחד, אף כאן בכל מצוה אי מרמז בקיטור.

[כז] ויהנה מצוה הראשונה, אם ביטלה ולא קיים פריה ורביה, במה יתחבר הנפש החוטאת, בתשובה לחוד, כמבואר בזמנא פ"ו ע"א בענין ד' חלוקי כפרה, עבר על עשה ועשה תשובה לא זו משם עד שמוחלין לו. וכן פסק הר"מ פ"א מתשובה ה"ד. גם מצוה להביא עולה, דעולה מכפרת על עשה, עיין וזכר"מ פ"ג ממעשה הקרבנות ה"ד, דעל עולה מהווה עון עשה וכו'. ומצוה מילה, הרב והאב דאינם אלא בעשה, ג"כ תשובה ועולה מכפרים. אבל ערל בעלמו שלא מל, הו"ל עשה דחיוב כרת, זה תלי לכאורה, לשיטת הר"מ פ"א ממילה ה"ב שכתב כל ויום שיעבור עליו משיגדל ולא ימול את עצמו הרי הוא בגדלותו מבטל מצוה עשה אבל אינו חייב כרת עד שימות, ועיין בבבא מציעא, א"כ כשעושה תשובה ומל עצמו, על מה שעבר לא ביטל אלא מצוה עשה, וסגי בתשובה ולהביא עולה, ועולה מכפרת על הרבה עשין, עיין וזכר"מ פ"א א"כ אף דככל יום עבר, מ"מ עולה מכפרת.

ועיין לשון הר"מ שכתב, דאינו חייב כרת עד שימות והוא ערל במזיד. נראה מלשנו דוקא אם היה מוזר עד יום מותו, אבל אם בסוף ימיו היה שוגג כגון שחלה ולא יכול למול, אינו חייב כרת אף דתחלתו היה מוזר, דהמורה לא חייבה כרת כלל על מצוה זו עד יום מותו והוא ערל במזיד, ואם בסוף הוא אנוס אינו חייב כרת. ודמי קלף לדיו המבואר באו"מ ב"י סי' ק"ח בשם הנמוקי יוסף [ב"ק י' ע"ב מדפי הרי"ק], דתחלתו מוזר וסופו אנוס הו"ל אנוס לענין חפלה ע"ש. אף באמת כאן פושט הוא בכל יום, ע"ש בצ"י, מ"מ אפשר דהמורה לא חייבה כרת אלא במזיד בסוף, א"כ אם נאנס בסוף ואינו יכול למול, ג"כ מהני תשובה. ועיין פ"ה מקרבן פסח ה"ב, דעת הר"מ דאם היד בראשון ושגג בשני חייב כרת, ע"ש בבבא מציעא שיעקר כרת נאמר על הראשון, בין אי אמרינן רגל בפני עצמו הוא, ובין אם השני תשלומין, ע"ש בש"ס פסחים ל"ג ע"א. אבל כאן נראה דעת הר"מ דהמורה לא חייבה רק בסוף, וא"כ תלי אם הוא מוזר בסוף.

אבל דעת הראב"ד כה"ל מילה שם, דחייב כרת בכל יום, אף אם מל נפטר מכרת. וכן היא דעת החו"ס' מכוס י"ד ע"א ד"ה לאפוקי הני, ע"ש. מ"מ נראה דנחל עצמו, דעכ"פ נפטר מכרת, [מהני תשובה]. ואפשר לומר דמ"מ כיון דעבר אסור כרת, אף דנפטר אח"כ, לא מהני תשובה, והו"ל ליה

כעבר אחיזי כריתות דבעינן תשובה ויום הכיפורים וסורים מכפרים, כמבואר בר"מ פ"א מתשובה ה"ד, דאף עשה דחיוב כרת חומר לענין דלא מהני תשובה, ע"ש. ומ"מ האז הראשון נראה יותר.

עכ"פ לדעת הראב"ד, אף אם נאנס לבסוף ולא מל מ"מ חייב כרת, כי המילה הו"ל רק תשלומין, ומיחך חייב כרת, ואם מל נפטר, אבל בלא מל אפילו באונס, חייב, כמו אם היד ולא עשה פסח בראשון, ונאנס ולא עשה בשני, דגם הראב"ד מודה שם כה"ל קרבן פסח דחייב, דאפילו אם תשלומין הוא, מ"מ אם לא השלים אף באונס או בשוגג חייב. א"כ הכא נמי אם חלה לבסוף ולא יכול למול, וזוהי לעשות תשובה, אין תשובה מכפרת, כי הוא מהחמורים. ואפשר דעל החמורים, כיון דאין תשובה מכפרת, אין נריך כלל להביא עולה, כי אינה מעלה כלל, עיין רש"י בשם החורח כהנים ביוקרא [א', ד'] עולה למה בזה וכו', אם על חייבי מיתות וכריתות עונשן אמור, מבואר דעל זה אינו מביא עולה כלל. והנה העבירה הזו היא ג"כ מהשגל החמורות המבואר בש"ס דשבויות דמיפר בריה, וע"ש י"ג ע"א. והנה להאריך בעניני חלוקי כפרה הוא ענין עמוק, ובעו"ש ההלכות תשובה [מצוה שס"ד] יואר על נכון בס"ד.

בשם הרב המאור"ג מו"ח שמעון נ"י בהגאון החסיד המחבר נ"י, כעת הגאון הצדיק אבד"ק טרניפאל.

אמר שמעון בן לאאמור הגאון מו"ח יוסף נ"י בעהמ"ס ספר הלו, אכתוב בכתב מה שהעליתי במצודת כלי הדל, ואמרתי אספחתו אל ספרן של דיקים, הגם כי כבר הזהירנו המלך החכם במקום גדולים אל תעמוד, עכ"ל וען כי כל דברי נגידים על דברי מל אבא רבן של כל בני הגולה נ"י, וגם כבר הרציני דברי לפניו והוטבו בעיניו, ובפרט שכלל דברי דברי, אי לואת הרהבני נפשי עוז לנא עם הספר ולכתוב מה שנחמד לי ומה שפלטמי בדבריו הקדושים.

וזה בקדושין כ"ט ע"א מביא הש"ס ברייתא, האב חייב למול את בנו וכו', וקאמר הש"ס למולו מלך דכתיב [בראשית כ"א, ד'] וימל אברהם את יצחק בנו, והיכא דלא מהלי אברהם ב', ואיך מלך דלא מחייב דכתיב [שם] כאשר זרע אתו ולא אחרת, ופירש"י אברהם ולא שרה. והנה החו"ס שם ד"ה אחרת ולא אחרת, הקשו למה לי קרא, חיפוק ליה דמצוה עשה שהזמן גרמא נשים שנימול בשמיני ללדתו, ומירצו דכיון דמיוס השמיני והלאה אין לה הפסק, לאו זמן גרמא היא, והקשו אכתי מצוה עשה שהזמן גרמא היא דאין מלך אלא ביום, ומירצו דאחיא כמאן דאמר מילה שלא בזמנה נוהגת בין ביום בין בלילה. והנה הגם כי עפר אינו תחת כפות רגלי בעלי החו"ס, עם כל זה מורה היא וללמוד אי נריך. כי חירון החו"ס אינו מעלה ארוכה לקשישים, לומר דקחמא דהש"ס אחיא כמאן דאמר מילה שלא בזמנה נוהגת בין ביום בין בלילה, הא אין קיימא לן כמאן דאמר אין נוהגת אלא ביום. אי לואת לא זכיתי להבין דבריהם הקדושים. ועיין ברעב"א מה שמיר על קושיא החו"ס.

והנראה לי בזה, דהנה ידוע הפלוגתא שבין רש"י והר"מ ז"ל, דדעת הרמב"ם בפ"י ממלכים ה"ח דכני קטורה חייבים במילה, אכן רש"י ז"ל בסנהדרין נ"ט ע"ב פליג ע"ז דאין חייבים במילה רק אותם הששה בני קטורה בעלמם אבל לא זרעם, וראיתי להגאון בעל שאגת אריה שדוה דברי הר"מ ז"ל ומקיים דברי רש"י, ע"ש בס"י מ"ט. ולי להעיר נ"ל דיש להר"מ ז"ל ראייה מהגמ', דהנה ראייתו בדברי אבא מורי בחיבור זה [לעיל סוף אות י"ב ד"ה אף י"ל] שכתב וז"ל, נ"ל פשוט דכי היכי דהאב חייב למול את בנו וכן הבית דין, הכי נמי בני קטורה ג"כ חייבים, דהני דיונים שייכי נמי אצל בני נח, עיין בדבריו הקדושים ולשונו לשון הוהב. והנה אמרתי בזה דבר חדש, דידוע דאלף בן נח לא אמרינן אחרי רבים להטות, עיין בפרי"ג ליו"ד בפתיחה לתערוכות [ח"א חקירה ג'] ע"ש, כמו כן נ"ל דאלף בני נח לא אמרינן דמצוה עשה שהזמן גרמא נשים פטורות, רק דלא משכחת לה לדעת רש"י כמו שיתבאר בסמוך בעו"ש, כי המורה ל"הראל נאמר כסדרת הפרמ"ג הנ"ל. ולכן נ"ל דמסוגיא זו יא"ל לו להר"מ ז"ל דכני קטורה חרעם עד סוף כל הדורות נטוין במילה, דהיה קשה לו להר"מ קושיא החו"ס' למה לי קרא אותו ב' חיפוק ליה דהו"ל מצוה עשה שהזמן גרמא, ולא יחא ליה בחירון החו"ס' דאחיא כמאן דאמר מילה שלא בזמנה נוהגת בין ביום בין בלילה ולומר דקחמא דהש"ס אחיא דלא כהלכתא, וכמו שכתבנו לעיל, לכן יא"ל לו מסוגיא הלו דכני קטורה חייבים במילה, והש"ס מירי בבני קטורה, ומעפה יחא קושיא החו"ס' הנ"ל, דהא דמביא הש"ס דנשים פטורות מאחור, דודאי על נשי דידן לא איתערך קרא דהו"ל מצוה עשה שהזמן גרמא, ובקושיא החו"ס', רק דזה יחא אלא ישראל שנשים שלהם פטורות ממצוה עשה שהזמן גרמא, אבל מנא לן דכני קטורה נשים פטורות, ואי אפשר לומר מטעם

(כד) רבינו ירוחם חלק אדם ריש נתיב י"ג, ועיין בית יוסף שם וסו"ס תע"ג ושיד' חמד דברי חכמים סי' ס"ט.

(כג) עיין פ"א מטומאת צרעת ה"ז, דטהרת מצורע נוהגת בארץ ובחור"ל בפני הבית ושלש בפני הבית, א"כ היה איסור קציצה. ואולי כוונתו להרחיב המחבר לקמן מצוה ק"ע [ועי"ש מניח אות ר"ה ופצוה תקפ"ד [ועי"ש במניח]].

בת ספי
במיר
בנה

סומא
במיר
ופריה
ורביה

סומא
במיר
וכי

סומא
במיר
וכי

כפרה
למטה

זמן חייב
כרת